

Magyar Képzőművészeti Egyetem Doktori Iskola

Fényképben a szó
Lucien Hervé építészeti fotói

DLA értekezés tézisei

Seres Szilvia

Témavezető: Szegedy-Maszák Zoltán, dr. habil, DLA, egyetemi tanár

2012

Írásom témája az építészeti fotó történetén keresztül annak vizsgálata, hogy a modernizáció új gondolatvilága hogyan jelenik meg Lucien Hervé építészeti fotóiban és művészetfilozófiájában.

Fontosnak véltem megvizsgálni és bemutatni Hervé életének azokat a részleteit, melyekkel a szakirodalom nem, vagy kevésbé foglalkozik (a Párizsba érkezése előtti időszak: családjának, fiatakorának története). Elmesélt történeteiben önazonossága az évek során folyamatosan változott.¹ Identitásának töredezettsége és formálódása, illetve kialakulásának ellentmondásos elemei is egyfajta támpontot adtak a kutatásaimhoz. Dolgozatomban bemutatom azokat a társadalmi, kulturális, politikai hatásokat, melyek Hervét Párizsban érték, s döntéseit, személyiségének további alakulását befolyásolták.

Az empirikus kutatás módszere: a Lucien Hervével készített mélyinterjúk és szakirodalom feldolgozása, valamint levéltári, archívumi dokumentum- és fénykép elemzések.

Tézis I.

A dolgozat elsősorban Lucien Hervé művészi munkásságával foglalkozik. Nem ad teljes áttekintést az építészeti fotó vagy a fotótörténet teljes technológiai fejlődéséről – mellyel számos szakirodalom foglalkozik –, de érinti az Hervé szempontjából releváns részeket, mint például a műszaki fényképezőgépek, vagy az építészeti fotó funkciójának változását a modern építészet létrejöttéig.

A rendelkezésre álló források alapján rekonstruáltam korának eszközei közül azokat a gépeket, melyekkel a legszívesebben dolgozott. Kutatásaim bizonyították, hogy bár az építészeti fotográfiában a nagylátószögű objektívek nélkülözhetetlenek lettek, ha az épületek dokumentálása volt a cél, Hervé részben megmaradt a kötetlenebb fotózásnál.

¹ 2004 és 2007 között számos beszélgetést rögzítettem Lucien Hervével és feleségével, Judith Hervével, valamint Párizsban élő barátaikkal (I. melléklet). Az interjúkból egy Lucien Hervé portréfilmet készítettem 2005-ben.

Az építészeti fotó előfutárain, funkciójának változásán keresztül eljutottam a modern építészeti fotóig, ahol a fotós már nem csak dokumentál, hanem reprodukciójával beavatkozik, értelmez, elemez, kritizál és emlékeztet arra, hogy a térben megjelenő építészet is társadalmi folyamatok, tevékenységek összegzett térbe vetülése. Bemutatom, hogy Hervé esetében ez a funkció hogyan bővült és változott, illetve hogyan definiálta ő maga az építészeti fotót és fotósának feladatát.

Tézis II.

Hervé életének fontos része a nagy foglalkozási és földrajzi mobilitás, melynek révén fontosnak tartottam a kontextus, a „társadalmi felszín” rekonstruálását. Emigrációja környezet és kultúra változással járt együtt, vállalva az új közegben az idegenséget.

A híres magyar szociófotós Müller Miklóssal való találkozása és fotóriporteri munkája révén a két személyiség párhuzamba állításával bemutatom a közös családi gyökereket és indítatást, mely mindkét emigránst Kassák Lajoshoz és köréhez vezette. Müller Miklós a parasztság, a nép oldaláról, míg Hervé a munkásság révén élte, látta meg a szegénységet és nyomort, a kizsákmányolást, mely nemcsak, hogy szolidárisá tette őket, de meghatározta művészetük alapjait is egy „szebb jövő” érdekében.

Tézis III.

Disszertációmban Adolf Loos, Le Corbusier és Hervé puritanizmusának gyökereit is fontosnak tartottam vizsgálni. Loos „Raumplan”-ja a modern építészet legnevesebb építészei által kidolgozott szabad alaprajz és áramló tér elképzelések alapja volt. Puritanizmusa előfutára volt a kiforrott, modern építészetnek. Míg a svájci protestáns családból jött Le Corbusier eleve magával hozta a puritanizmust; Hervének el kellett sajátítania azt; fény és térredukciói fényképein ennek vizuális bizonyítékai.

Tézis IV.

Az építészet a civilizáció arca, melynek tartalmi és technikai változása egyenetlen, és az utóbbi évszázad során jelentős változáson ment át. A második világháború után a racionalizálás átvitele az építőiparra a szabványok megjelenéséhez vezetett. Dolgozatomban bemutatom ehhez kapcsolódóan Le Corbusier harmonikus mértékrendszerének a Modulornak a jelentőségét. A világháborúk után a társadalmi méreteken felvetődő szükségletekre választ adó építész társadalomformáló erejűvé vált. A modern építészetben a funkció vált döntővé. A formának eszmei funkciója és vizuális követelményei alakultak ki.

Hervé számára az újkori építészet programja a tervezett társadalmi átalakulás megvalósulásának eszközét jelentette. Épületekről készített fotóinak ezért allegorikus jelentése van, kifejezve és közvetítve társadalmi és politikai állásfoglalását. Le Corbusier purista esztétikájának geometriai elemekre alapozott egyetemes nyelvének átvétele segítette abban, hogy egy konvenciómentes, a plasztika állandó elemeivel, az érzékek és szellem egyetemes tulajdonságaival operáló formanyelvet alakítson ki.

Hervé a modern építészet megszületésének dokumentálója volt, és fotói nagyban hozzájárultak az új építészet eszméjének propagálásához és elfogadtatásához. Hervé és Le Corbusier párosával kialakult az az építész-fotós alkotói attitűd, amelynek célja az új valóság kifejezése lett a múltat utánzó-követő formalizmussal szemben, a „jelen hamisítása” ellen. Az 1940-es évektől megújította és autentikus tartalommal töltötte meg az építészeti fotó műfaját.

Témával kapcsolatos korábbi publikációk:

Lucien Hervé portré, dokumentumfilm, színes, 55 perc (2005)

Seres Szilvia: A láthatatlan láthatóvá tétele, Modern struktúrák Le Corbusier és Lucien Hervé munkásságában, *Balkon*, 2011/3